

Niels Arden Oplev:

Mere skånsom end virkeligheden selv

Af: Henrik Damsgaard

Skolens elever så i FilmTeatret Hobro Niels Arden Oplevs film, Drømmen. Mange klasser har bagefter diskuteret filmen, som har gjort et stærkt indtryk.

Niels Arden Oplev vil d. 26/3 holde en fællestime på Hobro Gymnasium og HF-kursus. Her vil han fortælle om sin instruktørkarriere og især om Drømmen - filmen om Frits, der ensomt gennemfører et oprør mod centralskolens diktatoriske skoleinspektør.

Filmen har en særlig lokal interesse, fordi den bygger på instruktørens egne barske skoleoplevelser i Valsgård.

Til historien hører også, at Niels Arden Oplev i 1981 tog hf-eksamen fra Hobro Gymnasium og HF-kursus – og at vi kan ånde lettet op: Instruktøren husker os ikke som 'den sorte skole', men som en inspirationskilde.

Den mand satte et mærke på min sjæl

En gruppe elever fra 3.a. har spurgt, om du ikke har haft anfægtelser over din usminkede beskrivelse af skoleinspektøren. Bliver han ikke hængt ud?

”Selv om filmen bygger på mine egne barndomsoplevelser, har jeg faktisk ikke været ude på at hænge inspektøren ud. Lindum Svendsens navn er fiktivt, og det var TV-Avisen, der gjorde et nummer ud af at fokusere på virkelighedens inspektør.

Men faktisk gjorde han værre ting, end det, jeg viser i Drømmen. Han sparkede f.eks en liggende dreng under et forhør og slog sin formningslærer.

Og hvad værre var: der var ingen, der vovede at rejse sag i virkelighedens Valsgård.

Så min historie er mere skånsom end virkeligheden selv.

Det er jo en væsentlig pointe i Drømmen, at Lindum Svendsens tyranni ingen ende vil tage, fordi han støttes af egnens spidser i skolebestyrelsen, og fordi de jævne mennesker dukker nakken for overmagten”.

Nogle af vores elever oplever jubelscenerne ved Lindum Svendsens død som 'lidt langt ude'.

”I virkeligheden stod vi faktisk – dengang var jeg 13 år - 500 elever i Valsgård Skole og jublede helt vildt, da vi fik besked om inspektørens død. Stemningen var euforisk, som om det var befrielsen 4. maj 1945!

Den mand satte et mærke på min sjæl – filmen er vel også et personligt opgør – måske endda en ubevidst hævn.

Men det mest omdiskuterede punkt i manusplanlægningen var lige præcis Lindum Svendsen-figuren.

Bent Mejding og jeg arbejdede meget med at få inspektøren til både at være en despot og et menneske. Jeg synes det lykkes fint for Mejding at fremstille ham som en mand i afmagt – en mand med autoritære idealer, som tiden er løbet fra i 1969 – eller i min virkelighed: 1973.

I et interview i Jyllands Posten forklarer du: ”Det var som om, han havde levet i en evighed, fordi han havde terroriseret folk i generationer. Dengang var folk i hans position dybt respekterede. Derfor var det nødvendigt, at der kom et oprør. På den måde er filmen et forsvar for ungdomsoprøret.”

”Ja, det er jo Svale, der importerer ungdomsoprøret til landsbyen.

Men Frits er den eneste i filmen, der – inspireret af Martin Luther King – tør ’stand up for justice’.

Det her viser jo et diktators fald. Frits sætter sig selv og sin familie på spil, og indirekte får han blod på hænderne. Og det mener jeg kan være nødvendigt overfor et despoti.

Det er David mod Goliath i en kamp, som Frits tvinges ud i, fordi faderen svigter. Derfor udvikler han en ’idolfar’ i form af Martin Luther King – og en reservefar i hr. Svale, som jo ikke holder distancen i den ’revolution’, som Frits hvirvles ind i.

I slutopgøret med Lindum Svendsen dræber Frits indirekte sin ’patriarkalske far.’

Jeg vil lige minde om, at jeg var oppe i Kjeld Abells drama, Anna Sophie Hedvig, til hf-eksamen i dansk. Den handler egentlig om noget af det samme, ikke?

Borgerrettigheder er ikke nogen selvfølge. Der må kæmpes for dem hele tiden. Drømmen kan godt ses som en advarsel mod ikke at glide tilbage til de forhold, jeg oplevede i min skoletid.”

Forbillederne

”Da jeg gik i Oue Skole i de små klasser var Ole Lund Kirkegaard inspektør, så jeg havde jo oplevet, hvordan en børnevenlig skole kunne være.

Det var et kæmpe kulturchock at komme til centralskolen i Valsgaard. Anders Berthelsens

hr. Svale rummer en del Ole Lund Kirkegaard, som for øvrigt var en ven af huset derhjemme.”

I Jyllandsposten fortæller du, at "...»Mit forbillede dengang var min far, Hugo. Det er klart, at der er mange elementer fra ham i denne film. Faderen i filmen ligger meget tæt op af min egen far. Han var meget belæst og læste især meget om JFK, som han var meget optaget af, og Martin Luther King og hele The Civil Rights Movement. Han havde et godheds-ideal på størrelse med Gandhi.«

”Ja, min far var også en stor fortæller – og var altid god for en historie derhjemme og blandt venner. De stærke sider af Frits’ far er inspireret derhjemmefra.

Mine forældre blev i det hele taget opfattet som lidt anderledes. Det vakte fx opsigt, at de rejste til teaterforestillinger i Århus!

Min mor var en mere selvstændig dame end normalt på egnen. Hun var forkvinde for Lokalhistorisk Forening og sundhedsplejerske i Nørager.

Så jeg har da fået rigtig meget med hjemmefra.”

Uslebet til gymnasiet

Var det også et kulturchok at komme på hf-kursus i Hobro?

”Jeg tog realeksamen og arbejdede derefter en tid som landbrugselev på et gods nede ved Århus.

Der var ekstremt gammeldags – som på Pelle Erobrerens tid; og den ”arbejdserfaring” gav mig stor motivation til at gå mere i skole - altså hf.

Jeg startede i Hobro i 1979 og kom ret uslebet til gymnasiet - 18 år - på motorcykel med rygmærke og det hele. Sådant en type som mig var vist ikke set før på gymnasiet.

Gymnasieeleverne så i hvert fald ud, som om de regnede med, at det var én, der skulle reparere vandhanerne. Jeg var fra starten uenig med rektor Sejer Johansen om, hvordan kværnen skulle parkeres. Jeg stillede den, så jeg kunne holde øje med den gennem vinduet; og det blev jeg ved med – på det punkt opgav de mig.

Med de sure erfaringer fra landbrugsskolen var jeg topmotiveret, da jeg startede på hf. Men ikke på de kreative ting.

Jeg tog valgfag i matematik og fysik - de ’hårde’ fag. Men det blev efterhånden de ’bløde’ fag som

dansk, religion og historie, der greb mig. Jeg begyndte at skrive, og sammen med mine klassekammerater lavede vi minidrama til morgensamling. Bl.a. en 5-minutters udgave af ”Hamlet” forklædt som arbejdsmarkedskonflikt - med en af pigerne som LO-Formand og indlagte fægtstunts med rigtige kårder.” *Bliver man virkelig filminstruktør af at lave morgensamlingstunts?*

”I forhold til det, jeg kom fra, var gymnasiet et frit og kreativt miljø, hvor der også var plads til diskussion.

I 2.hf kom Jørgen Freil ind som ny rektor; ham blev jeg utrolig glad for; han gav et ekstra pust.

Og jeg fik faktisk lov at holde tale ved studenterfesten – vistnok som den

første hf’er – og vistnok også med flest bandeord. Jeg blev bidt af tekstanalyse og stileskrivning. Jeg var sgu stolt, da jeg til sidst fik 10 i skriftlig dansk!

Og, ja, siden har jeg skrevet uafbrudt – selv da jeg lige efter hf kørte det halve af jorden rundt på motorcykel - og senere på filmskolen.

Min opgave som instruktør er at være historiefortæller, og min kæphest er virkeligheden.

Niels Arden Oplev 1979

Blå bog

Niels Arden Oplev: Hf-student fra Hobro Gymnasium og HF-kursus i 1981 og uddannet fra den Danske Filmskole i 1987.

I begyndelsen af 1990’erne instruerede han bl.a. for DR novellefilmene Tusmørke, Nøgen og En succes.

Hans første spillefilm, Portland fra 1996, deltog i hovedkonkurrencen i Berlin, og Fukssvansen fra 2001 modtog en Bodil og to Robert-priser.

Niels Arden Oplev har desuden arbejdet som instruktør på Taxa, Rejseholdet, Forsvaret og Ørnen.

I år modtog Niels Arden Oplev prisen Krystalbjørnen ved Berlin Filmfestival 2006 for Drømmen.